

MAI KHOI & THE DISSIDENTS

OTÁZKY A ODPOVĚDI

1. Proč je Vietnam šestý* nejnesvobodnější stát, co se týče svobody médií (podle žebříčku Reportérů bez hranic)?

Všechna média v zemi podléhají přísné cenzuře. Blogy disidentů i zahraniční internetová média jsou blokovány firewallem či napadáni hackery ve službách tajné policie. Na sociálních sítích jsou pod tlakem státních orgánů blokovány účty aktivistů. V období protestů bývají sociální sítě zcela nepřístupné. Ve filmu je zmíněn zákon o kybernetické bezpečnosti, na jehož základě mohou být trestně stíháni autoři kritických příspěvků publikovaných kdekoli na internetu, včetně např. komentářů na Facebooku. Co se týče knižního samizdatu, ten není příliš rozšířený a je takřka nemožné tisknout přímo ve Vietnamu. Knihy se tedy dovážejí, přičemž bývají často zabavovány. Ale už držení zakázané literatury je postihováno. Kritika režimu může být dle trestního zákoníku považována za „šíření protistátní propagandy“ či „zneužívání demokratických svobod“, za což jsou udělovány až dvacetileté tresty. Dalším represivním nástrojem vedle cenzury je útočná propaganda – státem zřízované blogy očerňující aktivisty, články v médiích tendenčně překrucující události, nucená doznání před televizními kamerami apod.

*Ve filmu je řečeno, že Vietnam je na pátém místě, ale mezitím se v žebříčku posunul na místo šesté, viz <https://rsf.org/en/ranking>.

2. Jaká je současná politická situace ve Vietnamu?

Ke zhoršení situace z hlediska lidských práv došlo po sjezdu komunistické strany a následných volbách v roce 2016, o nichž je řeč ve filmu. Komunistická strana překonala vnitřní rozpory a odhodlala se k silnějšímu potlačování občanské společnosti. To se ještě zintenzivnilo po nástupu Donalda Trumpa do Bílého domu. Byl přijat represivní zákon o kybernetické bezpečnosti, kritizované paragrafy trestního zákona zůstaly navzdory jeho novelizaci zachovány, mnohé potřebné zákony nebyly schváleny, či vůbec předloženy, takže represivní činnost policie nezřídka zůstává v šedé zóně. Řada prominentních aktivistů byla zatčena a bezprecedentní tresty představují odnětí svobody až na dvacet let. Zatím nejdiskutovanější událostí roku 2020 se stal útok ozbrojených složek na Dong Tam, vesnici nedaleko Hanoje, která vzdorovala záborům zemědělské půdy pro výstavbu vojenského letiště. Při útoku byl zastřelen vůdce vesničanů, všichni muži z jeho rodiny byli zatčeni, média spustila pomlouvačnou kampaň označující zemědělce za teroristy a konto s prostředky na pomoc obětí bylo zmrazeno.

3. Čím se vietnamský režim odlišuje od toho čínského?

Čína je pro Vietnam velkým vzorem, kádří se do Číny jezdí školit, mnohé vietnamské zákony jako by byly od Číňanů opsány přes kopírák. Nicméně rozdíl tu jsou. Čína je pro Vietnam zároveň hrozbou, takže cítí nutnost se proti ní v některých oblastech vymezovat. Ve Vietnamu je státní moc více distribuovaná, a to mezi 3–4 nejvyšší státní představitele, kterými jsou předseda vlády, předseda národního shromáždění, prezident a generální tajemník komunistické strany. Po smrti prezidenta v roce 2018 převzal jeho úlohu generální tajemník, takže je zde patrná tendence k větší konsolidaci moci. Žijící představitel si na rozdíl od čínského prezidenta nebudují kult osobnosti – ten zůstává vyhrazen Ho Či Minovi*. Režim je ve srovnání s tím čínským méně radikální a nemá k dispozici takové finanční a technologické prostředky na potírání disentu jako Čína. Vietnam například nedokázal zřídit alternativní sociální sítě, jejichž obsah by mohl snadno cenzurovat. Etnické, a zejména náboženské minority ve Vietnamu jsou v některých oblastech silně utlačovány, avšak na rozdíl od Číny zde naštěstí nelze hovořit o genocidě. Vietnam není světová velmoc, takže musí dělat ústupky – protože potřebuje podporu Západu proti čínským

územním nárokům, uchyluje se pod vlivem mezinárodní kritiky k propouštění vězňů svědomí do exilu na Západě, je zavázán mezinárodními obchodními dohodami k úpravám legislativy a respektování práv pracujících atd.

---

*Ho Či Min (1890–1969) byl vietnamský vůdce a prezident, který představoval už za svého života, ale zejména po smrti silný kult osobnosti.

4. Co nyní dělá Mai Khoi? Je možné, aby žila ve Vietnamu?

Mai Khoi je v současnosti na cestě po USA a Evropě, kde za podpory neziskových organizací vystupuje na obranu lidských práv, koncertuje a skládá hudbu. Ve Spojených státech strávila tři měsíce na rezidenčním tvůrčím pobytu. **Je velmi aktivní na Facebooku, kde se vyjadřuje k aktuálnímu dění ve Vietnamu. Tam pro ni za aktuální situace není bezpečno, takže návrat prozatím odkládá**, ale v každém případě se chce co nejdříve vrátit a pokračovat v boji za lidská práva.

5. Jak zpěvačku vnímají běžní lidé ve Vietnamu? Jaký k ní mají postoj Vietnamci v ČR?

Většinové obyvatelstvo, které nesleduje politiku, o Mai Khoi mnoho neslychá, protože se už kvůli cenzuře neobjevuje v médiích a její písně se nehrají. Je ale velmi respektovaná mezi intelektuály, umělci a aktivisty. Podobně je tomu mezi Vietnamci v ČR. Mai Khoi Českou republiku několikrát navštívila a uskutečnila zde několik menších vystoupení, vesměs organizovaných Člověkem v tísní. Z místních Vietnamců koncerty a debaty přilákaly pár desítek lidí – vzhledem k ožehavosti tématu a jejímu neotřelému uměleckému projevu se nejedná o masovou zábavu.

6. Jak se ve Vietnamu distribuuje hudba?

Standardní způsob vydání hudebních nosičů vyžaduje povolení státních orgánů, uhrazení správních poplatků a schválení cenzurou. Cenzura si může vyžádat přepracování některých pasáží. Autorská práva ve Vietnamu nejsou příliš dobře chráněna, takže jakákoli oblíbená nahrávka je velmi snadno dohledatelná ke stažení na internetu či ke koupi v pirátských kopiích. Umělci vydělávají především vystupováním na soukromých a komerčních akcích. Hudební festivaly a velké koncerty místních či zahraničních kapel jsou ve Vietnamu vzácností. V současnosti je pro umělce nejsnazší publikovat hudbu na internetu prostřednictvím zahraničních platforem jako iTunes, Spotify atp. Ke zviditelnění mnohým pomáhají nesčetné televizní soutěže à la Superstar, hledající mladé talenty.

7. Které vydavatelství vydalo Mai Khoi album Dissent? Nejsou za to vydavatelé postihováni?

Mai Khoi odmítla dát album do rukou cenzuře, a vydala je proto v zahraničí za pomoci norské neziskové organizace Safemuse a vydavatelství Lidio. Album je v distribuci na internetu. Veškeré fyzické kopie, které Mai Khoi vezla do Vietnamu při návratu z Norska, jí v souvislosti s osmihodinovým výslechem byly zkonfiskovány, takže album je nemožné ve Vietnamu získat jinak než stažením z internetu. Nátlaku čelili také další členové kapely a nahrávací studio Phu Sa Lab, které je ovšem částečně chráněno tím, že jeho majitel má australské občanství.

8. Jak složité je vycestovat z Vietnamu?

Na rozdíl od modelu bývalého východního bloku toto **pro běžné Vietnamce není problém, pokud ovšem mají dostatek finančních prostředků**. Poměrně běžné jsou pro ně zejména cesty po okolních státech v jihovýchodní Asii. **V případě cesty na Západ pro Vietnamce bývá obtížné získat vízum**. Např. dostat se do ČR na návštěvu přátel či na dovolenou je kvůli obstrukcím české strany téměř nemožné. Občanští aktivisté ve Vietnamu se často ocitají na černé listině a bývají jim zabavovány cestovní doklady bez udání důvodu. Mladí aktivisté, kteří se vzdělávají v zahraničí, prodlužují své pobyty mimo Vietnam, protože po návratu jim může být odebrán pas, a tím znemožněno se v zahraničí dále vzdělávat či pokračovat

v advokační činnosti. Vietnamcům, kteří žijí v zahraničí a jsou režimu nepohodlní, bývá naopak odpírán návrat do Vietnamu, takže například řada českých Vietnamců nemůže navštívit své příbuzné, zúčastnit se pohřbu některého z rodičů atp.

9. Co je důvodem odchodu Vietnamců z vlastního státu a kde se nejčastěji usazují?

V první řadě je to vidina lepšího životy. Ženy z venkova se často provdávají do Koreje, Číny nebo na Tchaj-wan. Venkovští muži odcházejí do okolních zemí jako levná pracovní síla. V obou případech vystěhování často končí vykořisťováním. Vietnamská občanská společnost se proto mimo jiné zabývá informačními kampaněmi mezi venkovským obyvatelstvem a podporou obětí domácího násilí či vykořisťovaných pracovníků doma i v zahraničí. **Na Západ putují převážně lidé s vyšším vzděláním či s rodinnými vazbami v příslušné zemi a věnují se tam zejména podnikání.** V minulosti byla zásadním důvodem válka, dalšími faktory jsou míra korupce, znečištění životního prostředí, možnosti vzdělávání atd. Jednotlivé zahraniční komunity jsou velmi rozdílné, např. Vietnamci v USA jsou proslulí svým antikomunismem, neboť jejich první generace jsou především přívrženci bývalé Republiky Vietnam, kteří museli na konci války uprchnout. Ve Francii jsou mnohé vietnamské rodiny usazeny už od koloniálních dob. U nás v Čechách se jedná vesměs o lidi ze severního Vietnamu, kteří k nám přicházeli na základě RVHP (Rada vzájemné hospodářské pomoci).

10. Jaká je historie a současnost emigrace Vietnamců do ČR?

Prvními Vietnamci v ČR byly takzvané chrastavské děti – váleční sirotci, o které se v 50. letech staral dětský domov v Chrastavě. **Ve větší míře k nám přicházeli hlavně v rámci spolupráce socialistických zemí v 70., v menší míře pak v 80. letech jako studenti a učni. Vietnam měl tehdy zájem o vyučení mladých lidí v technických oborech, aby mohli po návratu pracovat na obnově země po válce.** Především z řad studentů zde po sametové revoluci mnozí zůstali a v 90. letech se za nimi přistěhovali i další členové rodiny. Tehdy Vietnamci podnikali především jako trhovci. Po roce 2000 úspěšní starousedlíci začali otevírat kamenné prodejny a do České republiky začalo proudit množství pracovníků s nižší kvalifikací, aby pracovali v továrnách. Tato nekontrolovaná migrace vyústila v sociální problémy během ekonomické krize, kdy většina z později přichozících přišla o práci. Došlo ke zvýšení kriminality a stát musel přistoupit k repatriaci Vietnamců bez práce. V současnosti se jedná především o slučování rodin, přičemž získat vízum do ČR je pro Vietnamce velice obtížné. Vzhledem k situaci na pracovním trhu se jedná o příchodu dalších pracovníků z Vietnamu, tentokrát ovšem na základě kvalitnější legislativy. V ČR žije oficiálně kolem 60.000 Vietnamců (ve skutečnosti je to spíše více).

Poznámka: po filmu můžete pustit zdravici protagonistky Mai Khoi pro Jeden svět z jara 2020, ke zhlédnutí zde:

<https://youtu.be/1XhDMGyG1bU> (anglicky s českými titulky). Mluví tam o tom, že právě chystá nové album na umělecké stáži v New Yorku.

Otázky vypracoval:

Jan Komárek, vietnamista, doprovázel Mai Khoi při návštěvě ČR v roce 2018

Použité zdroje:

<http://sea-l.cz/cs/clanky/posts/historie-imigrace-z-vietnamu-do-ceskych-zemi/>

<https://thediplomat.com/2019/01/vietnams-controversial-cybersecurity-law-spells-tough-times-for-activists/>

<https://freemuse.org/news/vietnam-popular-music-and-censorship/>

<https://www.thevietnamese.org/>

Odkazy:

Amnesty International

www.amnesty.cz/vietnam

Babylon Revue

babylonrevue.cz/tema/vychodniasie/

Civil Rights Defenders (anglicky) – několik článků o vietnamských disidentech

crd.org/category/asia/vietnam-en/

Člověk v tísni

www.clovekvtisni.cz/co-delame/lidska-prava-ve-svete/vietnam

Deník Referendum – články od Mai Nguyenová, která se zabývá děním ve Vietnamu z perspektivy demokracie a lidských práv

denikreferendum.cz/author/1604

Human Rights Watch (anglicky)

www.hrw.org/world-report/2019/country-chapters/vietnam

Reporters Sans Frontiers – Reportéři bez hranic (anglicky)

rsf.org/en/vietnam

The Vietnamese (anglicky) – nezávislý neziskový online magazín založený skupinou vietnamských aktivistů a nezávislých žurnalistů

<https://www.thevietnamese.org/>

Doporučená literatura:

Lucie Hlavatá a kolektiv – Dějiny Vietnamu

Poslední aktualizace: 10/2020